

Státní oblastní archiv v Plzni - Státní okresní archiv Cheb

Archiv obce Mokřina

1872 - 1945

Inventář

EL NAD č.: 663

AP.: 1517

Mgr. Ladislava Součková

Cheb 2009

Obsah

Úvod:	3
I. Vývoj původce archivního souboru	4
II. Vývoj a dějiny archivního souboru	5
III. Archivní charakteristika archivního souboru	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru	7
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky	8
Přílohy:	
Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	9
Příloha č. 2: Seznam použitých zkratk	10
Příloha č. 3: Popis členění inventárního seznamu	11
Inventární seznam	12 - 16
Tiráž	17

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Obec Mokřina se nalézá v Žandovské kotlině mezi Českým a Slavkovským lesem, zhruba 3 km severně od Milíkova v nadmořské výšce 447 m.

Ve 14. - 16. stol. měla Mokřina tyto názvy: Krötensee, Krottensee, Crotensee. Na základě vyhlášky ministra vnitra č. 22/1949 ze dne 25. 1. 1949 je nový název obce Mokřina.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1370.

V 15. stol. byla Mokřina v držení rodu Planknerů a Leuchtenbergů. V 16. století se jejím majitelem stal Stefan von Globen, následoval Niklas Globner von Globen od něhož v roce 1628 ves vykupuje Peter Christoph von Globen. V polovině 17. stol. se Mokřina stala lénem Georga Adama a Veita Wenera von Redwitz. 30. 9. 1801 koupil František Jirí Karel von Metternich panství Milíkov i s obcí Mokřina do alodiální držby.

Mokřina neměla vlastní kostel, kolem roku 1725 zde byla postavena kaple zasvěcená sv. Barboře. Původně obec náležela k faře ve Smrkovci (Schönficht), od roku 1787 náleží k farnosti Milíkov.

Organizaci místní samosprávy předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Zákon o prozatímním obecním zřízení č. 170 ř. z. ze dne 17. března 1849 (tzv. Stadionovo prozatímní zřízení) zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde dosud zastupovali vrchnost venkovští rychtáři a konšelé, kteří byli pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy a zaručil nově ustaveným obcím základní práva, mezi něž patřily např. svobodné volby zástupců nebo samostatné vyřizování vlastní agendy. Obce se staly nejnižšími články a instancemi územní samosprávy. Ke zvolení prvních zastupitelských sborů došlo po vydání volební instrukce ze dne 8. dubna 1850. V každé obci byly zřízeny dva orgány – na tři roky volený obecní výbor a obecní přestavenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo – starostu a alespoň dva radní.

Po vydání Říjnového diplomu byl roku 1862 vydán rámcový říšský obecní zákoník, který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné po vydání zemských prováděcích zákonů. V roce 1864 vešlo v platnost obecní zřízení a volební řád pro Moravu a Čechy. Tato zřízení se vztahovalo na všechny obce s výjimkou statutárních měst a v mnohém navazovalo na Stadionovo prozatímní obecní zřízení.

Od roku 1850 spadala obec Mokřina pod hetmanství Planá, mezi léty 1855 - 1868 náležela k hejtmanství Kynžvart. Od roku 1868 byla Mokřina osadou obce Milíkov a náležela k hejtmanství Planá a soudnímu okresu Kynžvart. V roce 1878 se Mokřina stala samostatnou obcí (č. 4/1878 Z. z.) a v roce 1902 byla obec přičleněna k nově zřízenému politickému okresu Mariánské Lázně.

V roce 1890 v obci žilo 323 obyvatel v 70 domech, v roce 1930 obec měla 308 obyvatel. Poté již počet obyvatel postupně klesal.

Obyvatelé se živili výrobou cihel a drenážních rour. Obec neměla vlastní poštu, proto od roku 1870 využívali obyvatelé Mokřiny poštu v nedalekém Milíkově. Rovněž místní děti navštěvovali tamní školu. V obci působil spolek dobrovolných hasičů, který měl v roce 1894 79 členů.

Po vzniku ČSR vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení č. 75/1919 Sb. zákon o řádu volení v obcích a č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení. Podle novely stálo v čele obce obecní zastupitelstvo (dříve obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dříve obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Rada plnila rovněž funkci obecního trestního senátu, který byl tvořen obvykle starostou a dvěma radními. Působnost obecního úřadu se dělila na samostatnou (správa obecního jmění a obecních záležitostí, dohled na bezpečnost majetku, péče o chudé a dobročinné ústavy, účast na správě místních škol, výkon policie) a přenesenou (záležitosti

soudní, politické, vojenské, berní a důchodkové). Dohled nad obecním úřadem náležel okresnímu zastupitelstvu a zemskému výboru.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938 - 1945 vstoupil v platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Došlo k faktické likvidaci územní samosprávy. Správu obce tak zastával pouze starosta. Zastupováním starostů byli pověřeni tzv. přidělenci. Další obecní orgán představovala obecní rada, která zajišťovala kontakt mezi obecní správou a obyvateli obce. Kromě obecních radů existovali ještě poradci, kteří vykonávali poradní činnost pro starostu. Významný vliv na správu obce měl i zmocněnec NSDAP.

V čele obce působil v letech 1940 - 1943 Franz Brandl, následoval starosta Johann Schöner, který obec řídil v letech 1943 - 1945. Další představitele obce se nepodařilo dohledat.

Na základě vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 obecní samospráva ukončila svou činnost a správu nad obcí převzala Místní správní komise Mokřina (EL NAD č. 551).

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

O uložení dokumentů před převzetím do SOKA Cheb se nepodařilo zjistit nic bližšího.

Ve fondu se nedochovaly žádné písemné instrukce o způsobu vedení a uložení spisů. Některé spisy byly uloženy v papírových deskách dle tematického hlediska, např. evidenční karty a listy domácností, policejní přihlášky a odhlášky (inv. č. 8 - 11), či kartotéka soukromých protileteckých krytů (inv. č. 22). Policejní přihlášky a odhlášky (inv. č. 10 - 11) byly původně řazeny dle časové posloupnosti, nyní jsou tříděny abecedně.

Do roku 1940 je agenda fondu torzovitá (Trestní protokol - inv. č. 1, trestní listy a protokoly - inv. č. 20). Nejvíce jsou v archivním souboru zastoupeny dokumenty z let 1940 - 1945.

Písemnosti byly předávány do SOKA Cheb v následujícím pořadí:

1. 28. 11. 1960, přír. číslo 182, 0, 12 bm (1 karton) z let 1880 - 1945; nalezeno bez záznamu o převzetí
2. 22. 09. 1993, přír. číslo 1151, (3 balíky a 24 pořadačů spisů - jednalo se o písemnosti MNV Mokřina a Archivu obce Mokřina) z let 1940 - 1959; nalezeno bez záznamu o převzetí

Není známo, zda došlo ke skartaci, nebo k jiným zásahům do dokumentů před tímto inventárním zpracováním. Ke ztrátám, nebo poškození dokumentů po jejich převzetí do archivu nedošlo.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Po jazykové stránce je archivní soubor výhradně německý.

Časové rozmezí fondu je vymezeno léty 1872 - 1945. Přibližné časové zařazení materiálů, jejichž přesnou dataci se nepodařilo zjistit, bylo určeno především na základě rozboru formálních stránek a širších historických souvislostí (inv. č. 8 a 16) a je uvedeno v hranatých závorkách.

Spisový materiál je mezerovitý.

Archivní soubor byl uspořádán dle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci fondů Archiv obce, který vydala Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000.

Veškeré archiválie fondu jsou zařazeny do II. kategorie.

Během inventárního zpracování nebyl vyskartován žádný materiál.

Před zpracování měřil archivní soubor 0,24 bm. V současné době je jeho rozsah 0,29 bm (0,07 bm - knihy, 0,22 bm spisy v kartonech). Přírůstek fondu tak činí 0,05 bm. Ke zvětšení rozsahu archivního souboru došlo v důsledku pře manipulování, původní kartony byly přeplněné.

Původně nebyly evidovány žádné úřední knihy, nyní je evidováno 7 úředních knih (inv. č. 1, 36 - 41). Tyto knihy byly nalezeny v kartonech mezi spisy.

Fyzický stav archivního souboru není zcela uspokojivý. Trestní protokol (inv. č. 1) má potrhané a polámané papírové desky, potrhaný plátěný hřbet a celá kniha je poničena vlhkostí. Některé spisy jsou pravděpodobně poškozené hlodavci.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Fond zahrnuje období mezi léty 1872 - 1945, přičemž do roku 1940 je agenda torzovitá. Písemnosti archivního souboru mají spíše lokální význam a je vhodné je využít pro studium místní samosprávy. Pro účely genealogických studií lze využít především složky evidence obyvatel, jako jsou evidenční karty domácností (inv. č. 8), listy domácností (inv. č. 9), policejní přihlášky a odhlášky (inv. č. 10 a 11), popřípadě soupis dětí narozených v roce 1940 (inv. č. 2). Je vhodné upozornit na trestní protokol (kniha - inv. č. 1) a trestní listy a trestní protokoly (inv. č. 20). Ve větším množství jsou ve fondu zastoupeny spisy z oblasti zemědělství a lesnictví (inv. č. 28 - 35).

Ve fondu se bohužel nedochovala kronika obce.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní soubor uspořádala, úvod napsala a inventární seznam sestavila v měsících červen - červenec 2009 Ladislava Součková ve Státním okresním archivu Cheb.

V Chebu 16. 12. 2009

Mgr. Ladislava Součková

Seznam použitých pramenů a literatury

Gnirs, Anton: Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in den Bezirken Tepl und Marienbad. Dr. Benno Filser Verlag. Augsburg, s. 139 - 141

Kotyška Václav: Úplný místopisný slovník Království českého. Bursík & Kohout, Praha 1895, s. 653

Orth, Jan; Sládek, František: Topograficko-statistický slovník Čech ..., I. L. Kober, Praha 1870, s. 321

Ottův slovník naučný. XV. díl, J. Otto, Praha 1897, s. 255

Retrospektivní lexikon obcí československé socialistické republiky 1850 - 1970, Federální statistický úřad, Praha 1978, s. 346 - 347

Weidl, Georg; Urban, Michael: Heimatkunde des politischen Bezirks Plan. Plan-königswarter Bezirkslehrrerverein, Plan 1896

Zákonník zemský království Českého, 1878 (částka II, 9. 2.), s. 20

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
inv. č.	inventární číslo
km	kilometr
m	metr
r.	rok
s.	strana
Sb.	sbírka
SOAP	Státní oblastní archiv
SOKA	Státní okresní archiv
stol.	století

<u>Popis členění inventárního seznamu</u>	<u>časový rozsah</u>	<u>inv. č.</u>
A: Obecní úřad		
1. Knihy		
1. Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku	1872 - 1937	1
II. Spisový materiál		
II. 1 Spisy		
1. Obec a její správa	1940 - 1944	2 - 4
2. Správa obecního majetku	1939 - 1944	5 - 7
3. Péče o bezpečnost osob a majetku	1924 - 1945	8 - 20
4. Péče o veřejné ústavy a zařízení	1943	21
5. Spolupůsobení ve státních záležitostech	1940 - 1945	22 - 35
III. Účetní materiál		
III. 1 Účetní knihy	1943 - 1945	36 - 41

Inventární seznam

Inv. č.	Signatura	Obsah	Časový rozsah	Ukl. j.
---------	-----------	-------	---------------	---------

A: Obecní úřad

I. Knihy

1. Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku

1	Trestní protokol	1872 - 1937	K 1
---	------------------	-------------	-----

II. Spisový materiál

II. 1 Spisy

1. Obec a její správa

1. 2 Evidence občanů, domovské právo

2	Soupis dětí narozených po 1. 9. 1940	1940	N 1
---	--------------------------------------	------	-----

1. 4 Obecní funkcionáři a zaměstnanci

3	Starosta obce - oznámení o navýšení náhrad	1941	N 1
---	--	------	-----

1. 5 Všeobecná správní činnost obce

4	Korespondence s Landrátem Mariánské Lázně	1942 - 1944	N 1
---	---	-------------	-----

2. Správa obecního majetku

2. 2 Jednotlivé části obecního majetku

5	Přehled využití obecních pozemků	1944	N 1
---	----------------------------------	------	-----

2. 3 Rozpočtové hospodaření

6	Obecní dávky a poplatky - za chov psů	1940	N 1
7	Obecní finance - pomocný rozpočet, roční přehled příjmů obce	1939 - 1944	N 1

Inv. č.	Signatura	Obsah	Časový rozsah	Ukl. j.
3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek				
3. 1 Bezpečnost osob a majetku				
8		Evidenční karty domácností (řazeno abecedně) A - L	[1940 - 1945]	N 1
9		Listy domácností - soupisy osob k 10. 10. 1943 (řazeno dle č. popisného) 1 - 74	1943	N 1
10		Policejní přihlášky A - Z	1945	N 1
11		Policejní odhlášky A - Z	1943 - 1945	N 1
3. 2 Bezpečnost silnic a cest, doprava a spoje				
12		Zřízení telefonní stanice v obci	1941	N 1
3. 3 Trhy a zásobování, cenová kontrola				
13		Cejchovní záležitosti - soupis hlášených zařízení	1941	N 1
14		Soupisy vydaných potravinových karet	1943 - 1944	N 1
15		Příděly tabáku	1943 - 1944	N 1
16		Příděly oděvů	[1940 - 1945]	N 1
17		Příděly dřeva a uhlí	1940 - 1945	N 1
3. 4 Zdravotní a veterinární záležitosti				
18		Seznamy očkovaných dětí	1941 - 1944	N 1
3. 7 Stavební a požární záležitosti				
19		Stavební řízení - stavební povolení, odejmutí, plán	1943 - 1944	N 1
3. 8 Trestní a smírčí pravomoc				
20		Trestní listy, trestní protokoly (řazeno abecedně) F - Z	1924 - 1941	N 2
4. Péče o veřejné ústavy a zařízení				
4. 1 Chudinství a sociální péče				
21		Rozhodnutí o poskytnutí jednorázové podpory	1943	N 2

Inv. č.	Signatura	Obsah	Časový rozsah	Ukl. j.
5. Spolupůsobení ve státních záležitostech				
5. 1 Vojenské záležitosti				
22		Kartotéka soukromých protileteckých krytů (řazeno abecedně dle majitelů) A - Z	1942	N 2
23		Evidence koní pro válečné účely	1942	N 2
5. 2 Záležitosti daňové a katastrální				
24		Soupisy daňových poplatníků, výkazy plateb, daňové předpisy	1941 - 1944	N 2
25		Jednotné cenové a daňové výměry	1940 - 1943	N 2
26		Daň pozemková	1941 - 1942	N 2
5. 3 Soudní záležitosti				
27		Korespondence s Úředním soudem Cheb	1942	N 2
5. 5 Zemědělství, lesnictví, myslivost, rybolov				
28		Evidenční karty vlasníků zemědělských pozemků (včetně budov, dvorů, soukromých cest) - řazeno abecedně A - Z	1940 - 1943	N 2
29		Sčítání zemědělských závodů a ploch	1941 - 1944	N 2
30		Sčítání prasat a dobytka - vyhláška, sčítací listy	1941 - 1943	N 2
31		Smlouva o chovu plemenných hospodářských zvířat	1942	N 2
32		Ochrana dobytka proti epidemiím - výběr poplatků	1941	N 2
33		Korespondence se Sudetoněmeckým zemědělským spolkem a Spolkem vlastníků koz a kozlů	1941 - 1944	N 2
34		Domácí porážky - soupis	1944	N 2
35		Těžba dřeva - výkazy, pokyny	1940 - 1945	N 2
<u>III. Účetní materiál</u>				
<u>III. 1 Účetní knihy</u>				
36		Hlavní kniha obce - příjmy	1944	K 2
37		Hlavní kniha obce - výdaje	1944	K 3
38		Hlavní kniha obce - příjmy	1945	K 4
39		Hlavní kniha obce - výdaje	1945	K 5
40		Předběžná kniha výběru daní a obecních dávek	1943	K 6
41		Předběžná kniha výběru daní a obecních dávek	1944	K 7

Název archivní pomůcky: Archiv obce Mokřina
Značka archivní pomůcky: AO Mokřina
Časový rozsah: 1872 - 1945
Počet evidenčních jednotek: 9 (7 úředních knih, 2 kartony)
Počet inventárních jednotek: 41
Rozsah v bm: 0,29 (úřední knihy - 0,07 bm, kartony - 0,22 bm)
Stav ke dni: 16. 12. 2009
Značka archivního souboru: AO Mokřina
Zpracovatel(é) archivního souboru: Mgr. Součková Ladislava
Zpracovatel(é) archivní pomůcky: Mgr. Součková Ladislava
Počet stran: 17
Počet exemplářů: 5
Schválil: Mgr. Karel Halla
dne 16. 12. 2009 - č.j. SOAP/020 - 0842/2009